

Sygn. akt VI U 411/16

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 6 października 2016 r.

Sąd Okręgowy w Szczecinie VI Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych

w składzie następującym:

Przewodnicząca:	SSO Monika Miller-Młyńska
Protokolant:	Agnieszka Sieczkarz

po rozpoznaniu na rozprawie w dniu 22 września 2016 r. w S.

sprawy T. J. (1)

przeciwko Prezesowi Kasy Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego

o zwrot nienależnie pobranych świadczeń i wypłatę emerytury rolniczej

na skutek odwołania T. J. (1)

od decyzji Prezesa Kasy Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego

z dnia 22 marca 2016 roku znak: (...) -1/15

I. zmienia zaskarżoną decyzję w ten sposób, że ustala iż T. J. (1) nie jest zobowiązany do zwrotu kwoty 12.460,99 złotych (dwunastu tysięcy czterystu sześćdziesięciu złotych i dziewięćdziesięciu groszy) z tytułu nienależnie pobranych świadczeń za okres od 1 kwietnia 2015 roku do 29 lutego 2016 roku;

II. oddala odwołanie w pozostałym zakresie.

UZASADNIENIE

Decyzją z dnia 22 marca 2016 roku Prezes Kasy Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego, na podstawie art. 33 ustawy z dnia 20 grudnia 1990 r. o ubezpieczeniu społecznym rolników (Dz.U. z 2016r. poz. 277), wstrzymał T. J. (1) wypłatę emerytury rolniczej od dnia 1 marca 2016 roku, z powodu pobierania emerytury z ZUS. W decyzji wskazano nadto, że ubezpieczony w okresie od 1 kwietnia 2015 roku do 29 lutego 2016 roku pobrał nienależnie świadczenie z tytułu emerytury rolniczej w kwocie 12.460,99 zł, a ponieważ był pouczony o okolicznościach powodujących ustanie lub zawieszenie prawa do świadczeń i mimo zajścia tych okoliczności pobierał przesyłane świadczenia, zgodnie z art. 138 ust. 1 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych, organ zobowiązał go do zwrotu ww. kwoty.

Z powyższą decyzją nie zgodził się T. J. (1), który w dniu 6 maja 2016 roku wniósł od niej odwołanie. W uzasadnieniu swojego stanowiska wskazał, że pobierał rentę strukturalną, przyznaną do kwietnia 2016 roku. W marcu 2015 roku dostał pismo z Agencji Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa w N., że jego wiek upoważnia go do złożenia wniosku o emeryturę. Po otrzymaniu emerytury rolniczej, Agencja zmniejszyła wysokość przysługującej mu renty

strukturalnej. Dalej ubezpieczony wskazał, że Zakład Ubezpieczeń Społecznych - po rozpatrzeniu jego wniosku - decyzją z lipca 2015 roku przyznał mu emeryturę pracowniczą i wypłatę świadczenia podjął od kwietnia 2015 roku. Łączna kwota emerytury z ZUS i KRUS była o 351 zł wyższa od kwoty renty strukturalnej, co utwierdziło go w przekonaniu, że wszystko jest w porządku. Zaznaczył, że natychmiast po otrzymaniu decyzji z ZUS i KRUS zawiadomił o powyższym fakcie Agencję Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa w N. i otrzymał decyzję o zwrocie nadpłaconej renty strukturalnej, którą zwrócił do Agencji. Zdaniem ubezpieczonego nie ponosi on więc żadnej winy za zaistniałą sytuację.

W odpowiedzi na odwołanie organ rentowy wniósł o jego oddalenie, wskazując, że ubezpieczony uzyskał prawo do emerytury pracowniczej z ZUS od 1 kwietnia 2015 roku, a przy ustalaniu uprawnień do tego świadczenia uwzględniono mu okresy opłacania składek na ubezpieczenie rolnicze. Wysokość świadczenia wraz ze zwiększeniem rolnym wyniosła 1.473,50 zł. Na tej podstawie organ rentowy ustalił, że na koncie świadczeniobiorcy istnieje nadpłata świadczenia za okres od 1 kwietnia 2015 roku do 29 lutego 2016 roku w kwocie 12.460,99 zł, a winę za powstanie nadpłaty ponosi ubezpieczony, ponieważ nie poinformował KRUS o uzyskaniu emerytury z ZUS. Nadto organ rentowy wskazał, że ubezpieczony, urodzony (...), nie ma prawa do zbiegu świadczeń i przysługuje mu tylko jedno świadczenie – wybrane przez niego lub korzystniejsze. Świadczenie przyznane przez ZUS jest wyższe od emerytury rolniczej, wobec czego decyzją z 22 marca 2016 roku KRUS wstrzymał wypłatę emerytury z ubezpieczenia rolniczego i zażądał zwrotu nienależnie pobranego świadczenia.

Sąd ustalił następujący stan faktyczny:

T. J. (1) urodził się (...).

Niesporne.

Decyzją z dnia 29 czerwca 2016 roku, wydaną na podstawie przepisów rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 30 kwietnia 2004 r. w sprawie szczegółowych warunków i trybu udzielania pomocy finansowej na uzyskiwanie rent strukturalnych objętej planem rozwoju obszarów wiejskich (Dz.U. z 2000 r., Nr 98, poz.1071 ze zm.), kierownik Biura Powiatowego Agencji Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa w N. przyznał T. J. (1) rentę strukturalną od 23 maja 2016 roku do dnia 22 kwietnia 2016 roku.

Dowód: decyzja z 29.06.2006r., k. nienumerowana w pliku akt (...).

Pismem z dnia 25 marca 2015 roku kierownik Biura Powiatowego Agencji Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa w N. poinformował ubezpieczonego o wejściu z dniem 11 marca 2015 r. w życie przepisów wprowadzających zmianę do przepisów stanowiących podstawę przyznania renty strukturalnej. Zmiana przepisów wprowadziła obowiązek zawieszenia wypłaty części przyznanej renty strukturalnej w przypadku niezłożenia wniosku o ustalenie prawa do emerytury z ubezpieczenia społecznego lub ubezpieczenia społecznego rolników, przez uprawnionego do renty strukturalnej bądź jego małżonka, na którego przysługuje dodatek do renty strukturalnej.

W związku z osiągnięciem przez ubezpieczonego wieku emerytalnego, poinformowano go o konieczności złożenia do właściwego organu rentowego wniosku o ustalenie prawa do emerytury z ubezpieczenia społecznego (z FUS) lub ubezpieczenia społecznego rolników oraz o tym, że należy dostarczyć Agencji w terminie nie później niż 30 dni od daty otrzymania niniejszego pisma potwierdzenie złożenia wniosku o ustalenie emerytury.

Dowód: pismo z 25.03.2015r., k. nienumerowana w pliku akt (...).

W dniu 15 kwietnia 2015 roku T. J. (1) złożył w Kasie Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego P. Terenowej w S. wniosek o emeryturę rolniczą. We wniosku tym zamieścił informację o tym, że od 23 maja 2006 roku do 22 kwietnia 2016 roku jest uprawniony do renty strukturalnej. Ubezpieczony nie poinformował rolniczego organu emerytalnego o tym, że będzie ubiegał się o emeryturę z powszechnego systemu ubezpieczeń społecznych - na formularzu wniosku brak jest rubryki pozwalającej na zamieszczenie takiej informacji.

Prezes Kasy Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego decyzją z 29 kwietnia 2015 roku przyznał T. J. (1) prawo do emerytury rolniczej od 1 kwietnia 2015 roku, w kwocie 890,97 zł miesięcznie.

Na odwołaniu decyzji w pkt VI zostało wydrukowane standardowe pouczenie o prawach i obowiązkach ubezpieczonego-emeryta, w tym pouczenie o tym, że w celu ustalenia, czy nie zachodzą okoliczności powodujące zawieszenie lub zmniejszenie wysokości emerytury z ubezpieczenia, ubezpieczony jest zobowiązany w ciągu 14 dni zawiadomić organ wypłacający świadczenie o pobieraniu emerytury lub renty z innego tytułu – przyznanej przez inny organ.

T. J. (1) po otrzymaniu decyzji w sprawie przyznania prawa do emerytury rolniczej, nie zapoznał się z treścią pouczeń zawartych na odwołaniu tej decyzji, uznając że z uwagi na ich ilość i użyty język, nie jest w stanie ich zrozumieć.

Dowody:

- wniosek o emeryturę rolniczą, k. 1 akt KRUS,
- decyzja z 29.04.2015r., k. 28-30 plik akt KRUS,
- zeznania ubezpieczonego, zapis a-v rozprawy z 22.09.2016r., protokół k. 34-36 akt KRUS.

W dniu 15 kwietnia 2015 roku ubezpieczony złożył w Biurze Powiatu (...) potwierdzenie złożenia w Kasie Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego wniosku o ustalenie prawa do emerytury rolniczej.

Niesporne, a nadto: potwierdzenie z 15.04.2015r., k. nienumerowana akt (...).

W dniu 24 kwietnia 2015 roku T. J. (1) złożył w Zakładzie Ubezpieczeń Społecznych Oddziale w S. wniosek o emeryturę.

Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w S. decyzją z 19 czerwca 2015 roku przyznał ubezpieczonemu prawo do emerytury. poczynając od 1 kwietnia 2015 roku. T. J. (1) po otrzymaniu decyzji w sprawie przyznania prawa do emerytury z systemu ubezpieczeń społecznych nie zapoznał się z treścią pouczeń zawartych na odwołaniu tej decyzji.

Dowody:

- wniosek o emeryturę, k. 1-4 plik akt ZUS,
- decyzja ZUS z 19.06.2015r., k. 43-44 plik akt ZUS,
- zeznania ubezpieczonego, zapis a-v rozprawy z 22.09.2016r., protokół k. 34-36 akt KRUS.

Pismem z 4 maja 2015 roku Kasa Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego poinformowała T. J. (1), że przesyła mu decyzję o przyznaniu emerytury rolniczej oraz legitymację emeryta – rencisty. W tym samym piśmie wskazano także, że rolniczy organ rentowy prowadzi postępowanie wyjaśniające z Zakładem Ubezpieczeń Społecznych Oddziałem w S., w sprawie okresu, w jakim ubezpieczony był zgłoszony do ubezpieczenia społecznego z tytułu prowadzonej przez niego pozarolniczej działalności gospodarczej.

Dowód: pismo KRUS z 04.05.2015r., k. 27 plik akt KRUS.

W dniu 17 sierpnia 2015 roku do Biura Powiatu (...) wpłynęła kserokopia decyzji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych, o przyznaniu T. J. (1) od 1 kwietnia 2015 roku prawa do emerytury.

Dowód: kserokopia decyzji z 19.06.2015r., k. nienumerowana akt (...).

Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w S. przy ustalaniu dodatków waloryzacyjnych w lutym 2015 roku powziął wiadomość, że T. J. (1) pobiera świadczenia emerytalne z dwóch organów: emeryturę rolniczą z KRUS oraz emeryturę pracowniczą z ZUS. W związku z powyższym, pismem z 24 lutego 2016 roku ZUS poinformował Kasę Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego P. Terenową w S. o tym, że T. J. (1) decyzją z 19 czerwca 2015 roku ma przyznaną

emeryturę od 1 kwietnia 2015 roku, na wniosek złożony w dniu 24 kwietnia 2015 roku, a wysokość tego świadczenia ze zwiększeniem rolnym wynosi 1.473,50 zł.

Dowody:

- notatka urzędowa z 24.02.2016r., k. 61 plik akt KRUS,
- pismo ZUS z 24.02.2016r., k. 63 plik akt KRUS,
- pismo KRUS z 15.03.2016r., k. 65 plik akt KRUS.

W okresie od 1 kwietnia 2015 roku do 29 lutego 2015 roku rolniczy organ rentowy wypłacił T. J. (1) emeryturę rolniczą w łącznej wysokości 12.460,99 zł.

Dowód: notatka służbowa o ujawnieniu nadpłaty, k. 68 plik akt KRUS.

Sąd zważył, co następuje:

Odwołanie okazało się częściowo uzasadnione.

Stan faktyczny w sprawie sąd w całości ustalił na podstawie dokumentacji zawartej w aktach prowadzonych przez upoważnione do tego organy – KRUS, ZUS i (...). Ponadto oparto się o treść zeznań T. J. (1), uznając je za w pełni wiarygodne, jako że były logiczne i znalazły pełne potwierdzenie w dowodach z dokumentów. Analiza tego materiału dowodowego w kontekście treści mających zastosowanie przepisów prawa, dała podstawy do częściowego przychylenia się do stanowiska procesowego odwołującego.

Zaskarżona decyzja dotyczy dwóch kwestii. Pierwszą jest wstrzymanie wypłaty emerytury rolniczej od 1 marca 2016 roku z uwagi na fakt, że ubezpieczonemu nie przysługuje prawo do pobierania jednocześnie dwóch świadczeń, tj. emerytury pracowniczej i emerytury rolniczej. Drugą natomiast jest określenie, że świadczenie pobrane przez T. J. (1) w okresie od 1 kwietnia 2015 roku do 29 lutego 2015 roku w kwocie 12.460,99 zł. było świadczeniem nienależnym i odwołujący się jest zobowiązany do jego zwrotu.

Odnosząc się do tej części odwołania ubezpieczonego, w której zakwestionował on zobowiązanie go przez organ rentowy do zwrotu emerytury rolniczej pobranej za okres od 1 kwietnia 2015 roku do 29 lutego 2015 roku, sąd uznał jego stanowisko za w pełni trafne.

Zgodnie z przepisem art. 52 ust. 2 ustawy z 20 grudnia 1990 roku o ubezpieczeniu społecznym rolników (tekst jednolity: Dz.U. z 2016r., poz. 277 z późn. zm.), zasady zwrotu nienależnie pobranych świadczeń oraz ustalania odsetek za opóźnienia w wypłacie świadczeń określają przepisy emerytalne oraz przepisy ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych oraz ustawy o świadczeniach pieniężnych w razie choroby i macierzyństwa.

Z uwagi na powyższe w niniejszej sprawie na uwadze należało mieć przede wszystkim treść regulacji zamieszczonej w art. 138 ust. 1 i 2 pkt 1 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 roku o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (tekst jednolity: Dz.U. z 2016r., poz. 887 z późn. zm.). Wskazano tam, że osoba, która nienależnie pobrała świadczenia, jest obowiązana do ich zwrotu (ust. 1). Zarazem jednak zaznaczono, iż za nienależnie pobrane świadczenia w rozumieniu ust. 1 uważa się świadczenia wypłacone mimo zaistnienia okoliczności powodujących ustanie lub zawieszenie prawa do świadczeń albo wstrzymanie wypłaty świadczeń w całości lub w części, jeżeli osoba pobierająca świadczenia była pouczona o braku prawa do ich pobierania.

Redakcja powołanego przepisu jednoznacznie wskazuje zatem, iż obowiązek zwrotu obejmuje wyłącznie świadczenia nienależnie pobrane, zaś zarzut pobrania nienależnego świadczenia z ubezpieczenia społecznego może być podniesiony tylko wobec osoby, która otrzymała świadczenie bez podstawy prawnej i jedynie wówczas, gdy miała ona świadomość, iż wypłacone świadczenie jej się nie należy (por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 17 maja 2001r., II UKN 338/00, OSNP 2003, nr 3, poz. 71). Podkreślenia wymaga, iż szczególnie istotnym elementem regulacji omawianego

przepisu art. 138 ust. 2 pkt 1 jest wymóg pouczenia osoby pobierającej świadczenia o braku prawa do ich pobierania (por. wyroki Sądu Najwyższego m.in. z dnia 11 stycznia 2005r., I UK 136/04, OSNP 2005, nr 16, poz. 252 oraz dnia 16 stycznia 2009r., I UK 190/08, OSNP 2010, nr 15-16, poz. 194). Przedmiotowy obowiązek obciąża organ rentowy, zaś jego realizacja odbywa się na różne sposoby, wśród których rozpowszechnioną formę stanowi zamieszczanie szczegółowych pouczeń na drukach wniosków o świadczenia, bądź decyzji organu rentowego, zwłaszcza przyznających świadczenia. Samo pouczenie powinno być należyte, czyli wyczerpująco i wyraźnie wskazywać okoliczności, w których dochodzi do pobrania nienależnego świadczenia oraz powinno być dokonane w taki sposób, aby było zrozumiałe dla osoby, do której jest skierowane. Pouczenie nie może być zatem abstrakcyjne, niekonkretne, a w szczególności nie może odnosić się do wszystkich hipotetycznych okoliczności powodujących ustanie prawa do świadczeń (por. wyroki Sądu Najwyższego m.in. z dnia 9 lutego 2005r., III UK 181/04, OSNP 2005, nr 17, poz. 275 oraz z dnia 4 września 2007r., I UK 90/07, OSNP 2008, nr 19-20, poz. 301). Jednocześnie pouczenie nie może być uznane za należyte, gdy przytacza jedynie przepis ustawy bez próby jego wyjaśnienia (por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 24 listopada 2004r., I UK 3/04, OSNP 2005, nr 8, poz. 116). Jeśli natomiast polega na przytoczeniu przepisów, musi być na tyle zrozumiałe, żeby ubezpieczony mógł je odnieść do własnej sytuacji (por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 14 marca 2006r., I UK 161/05, OSNP 2007, nr 5-6, poz. 78). Treść pouczenia ma dotyczyć przy tym okoliczności powodujących ustanie lub zawieszenie prawa do świadczeń albo wstrzymanie wypłaty świadczeń, a nie zasad zwrotu świadczeń nienależnie pobranych (por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 12 sierpnia 2009r., II BU 9/09, LEX nr 532127). Konsekwencją braku tak rozumianego pouczenia, jest niemożność późniejszego nałożenia przez organ obowiązku zwrotu pobranego świadczenia.

Odnosząc powyższe do realiów niniejszej sprawy, trzeba było więc zwrócić uwagę, iż wprawdzie z niespornych ustaleń stanu faktycznego wynikało, że w decyzji przyznającej ubezpieczonemu prawo do emerytury rolniczej organ rentowy umieścił stosowne, standardowe pouczenie o obowiązku informowania organu o zmianie okoliczności mających wpływ na prawo do świadczenia - poinformowania o przyznaniu emerytury lub renty przez inny organ oraz, że ubezpieczony pouczeń tych nie czytał (bo są pisane małym drukiem, nie jest prawnikiem i ich nie rozumie), to jednak nie sposób było przyjąć, aby wymóg prawidłowego pouczenia został w niniejszej sprawie spełniony.

W ocenie sądu pouczenia zawarte w decyzji były obszerne, a ich natłok (to, które miało znaczenie w sprawie zostało zamieszczone jako punkt VI podpunkt 6, a więc pod koniec długiej listy wcześniejszych pouczeń) spowodował ich nieczytelność i niezrozumiałość dla odbiorcy, zwłaszcza odbiorcy typowego, nielegitymującego się stosownym wykształceniem kierunkowym związanym z interpretacją przepisów prawnych, w szczególności z zakresu ubezpieczeń społecznych. Z pouczeń tych nie wynikało również jednoznacznie, że skutkiem niepoinformowania organu rentowego będzie konieczność zwrotu jednego z wypłaconych świadczeń.

Zdaniem sądu pouczenie, które kierowane jest do różnych świadczeniobiorców, w różnym wieku, o różnym stopniu sprawności fizycznej i psychicznej, zróżnicowanym poziomie rozwoju intelektualnego i niejednakowych zdolnościach percepcyjnych, powinno być, co wydaje się oczywiste, zrozumiałe dla każdego adresata. Ocena czy ubezpieczony został prawidłowo pouczony wymaga zatem pewnej indywidualizacji. Przede wszystkim pouczenie powinno być też jasne pod względem językowym, czytelne redakcyjnie i przejrzyste konstrukcyjnie. Czytelne redakcyjnie i przejrzyste konstrukcyjnie jest wtedy, gdy dotyczy tylko świadczenia przyznanego i wypłacanego ubezpieczonemu, nie zaś wszelkich, jakie mogą przysługiwać z ubezpieczenia społecznego. Prawidłowe pouczenie ma bowiem decydujące znaczenie dla ustalenia obowiązku zwrotu świadczenia nienależnie pobranego (podobnie wyrok Sądu Najwyższego z dnia 24 listopada 2004 r. w sprawie I UK 3/04, opubl. OSNPUSiSP 2005, nr 8, poz. 116). Omawiane pouczenie wszystkich tych wymogów nie spełniło.

W ocenie sądu w kontekście całego postępowania T. J. (1) w okresie poprzedzającym wydanie zaskarżonej decyzji zasadne było też przyjęcie, że nie miał on świadomości, że pobrał nienależne świadczenie; na pewno też nie działał w złej wierze.

W tym miejscu podkreślić należy, że sąd orzekający w sprawie podziela pogląd prawny wyrażony przez Sąd Apelacyjny w Krakowie w wyroku z dnia 11 września 1996 r., III AUr 105/96, opubl. w OSA 1997 nr 7-8, poz. 21, że pojęcie

nienależnego świadczenia w prawie ubezpieczenia społecznego definiowane jest „z punktu widzenia osoby, która je pobrała”. Dla ustalenia obowiązku zwrotu nienależnie pobranego świadczenia, decydujące znaczenie ma świadomość i zamiar ubezpieczonego, który pobrał świadczenie w złej wierze (tak też Sąd Najwyższy w wyroku z dnia z dnia 24.11.2004 r., I UK 3/04, OSNP 2005, nr 8, poz. 116). Dla ustalenia zatem obowiązku zwrotu wymagane są świadomość i premedytacja ubezpieczonego co do tego, że pobrał świadczenie bezprawnie. Obowiązek zwrotu świadczenia wypłaconego i pobranego bez podstawy prawnej obciąża więc tego, kto przyjął je „w złej wierze, wiedząc, że mu się nie należy”.

W ocenie sądu sytuacja taka nie miała miejsca w niniejszej sprawie. Z okoliczności sprawy, zeznań samego ubezpieczonego oraz wyjaśnień jego małżonki wynika bowiem, iż T. J. (1) nie miał świadomości, że musi poinformować Kasę Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego o fakcie przyznania mu emerytury pracowniczej przez ZUS. Jak przy tym wynika z tych zeznań oraz analizy dokumentów nadesłanych przez Agencję Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa, ubezpieczony przez cały czas postępował zgodnie z poleceniami pracowników Agencji - złożył w dniu 15 kwietnia 2015 roku wniosek o świadczenia emerytalne z KRUS i w tym samym dniu przedłożył w Agencji potwierdzenie złożenia tego wniosku. Następnie, nadal zgodnie z wytycznymi Agencji, przedłożył kserokopie decyzji przyznających mu emeryturę z ZUS i KRUS. Powyższe pozwala przyjąć, że także gdyby rolniczy organ rentowy przekazał ubezpieczonemu czytelną informację o konieczności poinformowania o zmianie okoliczności mających wpływ na prawo do świadczenia, w tym o fakcie złożenia wniosku o emeryturę z ZUS a następnie o jej przyznaniu, ubezpieczony zapewne zastosowałby się do tych pouczeń, tak jak to uczynił w postępowaniu przed (...).

Co więcej z zeznań ubezpieczonego wynikało, że kiedy składał w ZUS wniosek o emeryturę, poinformował pracownika tego organu rentowego, że złożył wniosek o emeryturę rolniczą. T. J. podkreślał również, że był przekonany, iż przysługuje mu prawo do dwóch świadczeń, a tym samym nie widział potrzeby by informować KRUS czy ZUS, że dostał świadczenie emerytalne z drugiej instytucji. Swoje przekonanie opierał przy tym na fakcie, iż znana mu osoba (koleżanka żony) pobiera jednocześnie dwa świadczenia. Zdaniem sądu takie wyjaśnienia są logiczne i przekonujące. Ubezpieczony, nie będący wyspecjalizowanym prawnikiem, nie ma zaś obowiązku wiedzieć, że ustawodawca podzielił ubezpieczonych na dwie grupy – takie, które mają prawo do zbiegu świadczeń (w tym osoby urodzone w roku 1950, jak koleżanka żony T. J.) oraz takie, które prawa do takiego zbiegu nie mają (jak sam T. J., urodzony w roku 1945).

Ubezpieczony dalej wskazał, że swoje przeświadczenie o tym, że wszystko jest w porządku opierał także na tym, że KRUS pismem z 4 maja 2015 roku poinformował go, że prowadzi z ZUS-em postępowanie w sprawie ustalenia okresów podlegania T. J. (1) ubezpieczeniom społecznym z tytułu prowadzonej pozarolniczej działalności gospodarczej. W ocenie sądu po otrzymaniu takiego pisma, mając na względzie wszystkie pozostałe okoliczności faktyczne sprawy, ubezpieczony faktycznie miał uzasadnione prawo pozostawać w przekonaniu, że skoro Kasa Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego prowadzi postępowanie wyjaśniające z ZUS-em, to są jej znane wszystkie okoliczności, w tym dotyczące pobierania przez ubezpieczonego emerytury pracowniczej. Stanowisko to jest tym bardziej zasadne, że KRUS wydał w dniu 13 lipca 2015 roku – a zatem już po przyznaniu powodowi prawa do emerytury przez Zakład Ubezpieczeń Społecznych - decyzję o ponownym ustaleniu wysokości emerytury rolniczej. Ubezpieczony mógł więc uznać, że skoro w tym czasie miał już przyznane przez ZUS prawo do emerytury pracowniczej, a rolniczy organ rentowy przyznał mu – po zakończeniu postępowania z ZUS-em – prawo do dalszej wypłaty emerytury rolniczej, to wszystko odbywa się zgodnie z prawem.

Nadmienić należy również, że jak wynika z oświadczenia żony ubezpieczonego, gdy ona sama chciała złożyć w KRUS wniosek o emeryturę rolniczą, została ustnie poinformowana o braku uprawnień i konieczności złożenia wniosku do ZUS. Okoliczność ta mogła więc tym bardziej spowodować, że T. J., którego wniosek do KRUS o emeryturę został „przyjęty”, nie miał żadnych obiektywnych podstaw by sądzić, iż świadczenie przyznane mu i wypłacone przez pozwany organ rentowy, jest świadczeniem nienależnym.

W ocenie sądu w realiach niniejszej sprawy nie może być również najmniejszych wątpliwości co do tego, że T. J. (1) składając w dniu 15 kwietnia 2015 roku w Kasie Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego wniosek o emeryturę

rolniczą, w swoim wniosku o to świadczenie nie zataił faktu, iż zamierza złożyć wniosek i pobierać świadczenie z KRUS. Przeciwnie, podał wszystkie wymagane przez organ rentowy dane, wypełniając rubryki formularza wniosku. To zaś, że wniosek ten został błędnie przez organ zredagowany nie może obecnie obciążać ubezpieczonego. Należy bowiem przypomnieć, że w formularzu o przyznanie emerytury rolniczej ani na pierwszej, ani na kolejnych stronach nie przewidziano żadnego miejsca na wpisanie tego rodzaju informacji. Jedyna rubryka, w której można podać informację o złożeniu wniosku o świadczenie z ZUS dotyczy danych współmałżonka ubezpieczonego. Co za tym idzie, składając wniosek ubezpieczony nie miał możliwości zamieszczenia w nim informacji dotyczącej tego, że wystąpi z wnioskiem o świadczenie z ZUS lub, że takie świadczenie pobiera. Trudno zatem zgodzić się ze stanowiskiem organu rentowego, że do wypłaty emerytury rolniczej doszło pomimo zajścia okoliczności uzasadniających ustanie prawa do tego świadczenia, z powodu niewskazania przez ubezpieczonego informacji dotyczących złożenia wniosku o emeryturę z ZUS.

W tej sytuacji wobec przyjęcia, że ubezpieczony nie działał w złej wierze i z premedytacją oraz nie miał świadomości, że nie ma prawa jednocześnie do emerytury rolniczej i emerytury pracowniczej, sąd nie znalazł podstaw do przyjęcia, że świadczenie wypłacone za okres od 1 kwietnia 2015 roku do 28 lutego 2016 roku jest świadczeniem nienależnym. Konsekwencją zaś takiego stanu rzeczy jest brak możliwości zobowiązania ubezpieczonego do zwrotu nienależnie pobranego świadczenia na podstawie art. 138 ust. 2 pkt 1 ustawy o emeryturach i rentach z FUS w zw. z art. 84 ust. 1, 9 i 11 ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych.

Odnosząc się natomiast do kwestii wstrzymania prawa do emerytury rolniczej należy stwierdzić, że w tym zakresie spór sprowadzał się do oceny, czy T. J. (1) przysługuje jednocześnie prawo do emerytury z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych i do emerytury rolniczej z Funduszu Ubezpieczenia Społecznego (...), tj. czy może pobierać łącznie oba świadczenia, czy też przysługuje mu wypłata jednego z nich.

Zgodnie z treścią przepisu art. 96 ust. 2 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych, odrębne przepisy określają prawo do pobierania świadczeń w razie zbiegu u jednej osoby prawa do emerytury lub renty z prawem do emerytury lub renty z ubezpieczenia społecznego rolników. Stosownie zaś do treści art. 33 ust. 2 ustawy z dnia 20 grudnia 1990 r. o ubezpieczeniu społecznym rolników, w razie zbiegu prawa do emerytury lub renty przysługującej na podstawie ustawy z prawem do emerytury lub renty z innego ubezpieczenia społecznego, uprawnionemu wypłaca się jedno wybrane przez niego świadczenie, z zastrzeżeniem ust. 3 i 4.

Wyjątki, o których mowa w ust. 3 (uchylonym przez art. 33 pkt 7 lit. c ustawy z dnia 21 listopada 2008 r. o emeryturach kapitałowych, Dz. U. Nr 228, poz. 1507) oraz ust. 4 nie mają znaczenia dla oceny niniejszej sprawy, gdyż dotyczą zbiegu emerytury/renty rolniczej z prawem do renty inwalidy wojennego i wojskowego, którego niezdolność do pracy pozostaje w związku ze służbą wojskową, renty z tytułu niezdolności do pracy spowodowanej pobytem w miejscach, o których mowa w art. 3 i 4 ust. 1 ustawy z dnia 24 stycznia 1991 r. o kombatanach oraz niektórych osobach będących ofiarami represji wojennych i okresu powojennego (Dz. U. z 2002 r. Nr 42, poz. 371, z późn. zm.), renty z tytułu niezdolności do pracy spowodowanej wypadkiem przy pracy, wypadkiem w drodze do pracy lub z pracy albo wskutek choroby zawodowej oraz świadczenia o charakterze rentowym z instytucji zagranicznej.

W świetle powyższego za bezzasadne należało uznać żądanie ubezpieczonego dalszego wypłacania mu obu świadczeń pozostających w zbiegu. W przypadku wystąpienia zbiegu u jednej osoby prawa do emerytury lub renty z systemu powszechnego (ZUS) z prawem do emerytury lub renty z ubezpieczenia społecznego rolników, uprawnionemu wypłaca się bowiem tylko jedno, wybrane przez niego świadczenie (art. 33 ust. 2 ustawy o ubezpieczeniu społecznym rolników). Przepis art. 33 ust. 2 wyraża przyjętą przez ustawodawcę w ustawie o ubezpieczeniu rolników, ogólną zasadę pobierania jednego świadczenia (tzw. zasada niekumulacji), która dotyczy zbiegu świadczenia przysługującego z tytułu prawa do renty lub emerytury rolniczej ze świadczeniem przysługującym z tych samych tytułów, ale z innego ubezpieczenia społecznego. Zgodnie z nią uprawniony do więcej niż jednego świadczenia z tego tytułu wybiera, które świadczenie chce otrzymywać. Przy czym, wybór świadczenia należy do sfery jego samodzielnych uprawnień i nie podlega ocenie. To znaczy, że nawet jeżeli uprawniony zażąda wypłaty niższego świadczenia, żądanie to musi zostać uwzględnione.

Nie uszło przy tym uwadze sądu, że określona w art. 33 ust. 2 ustawy o ubezpieczeniu rolników zasada wypłaty jednego tylko świadczenia została ograniczona wraz z wejściem w życie ustawy o emeryturach kapitałowych. Ustawa ta zniosła możliwość uwzględnienia przy ustalaniu emerytury rolniczej (również w obniżonym wieku emerytalnym) okresów ubezpieczenia innego niż rolnicze dla osób urodzonych po 31 grudnia 1948 r. Jednocześnie jednak wyłączyła w stosunku do tej kategorii podmiotów zasadę wyboru jednego tylko świadczenia, którą ustanawia art. 33 ust. 2 ustawy o ubezpieczeniu rolników. Zgodnie z dodanym art. 33 ust. 2a ustawy o ubezpieczeniu rolników, art. 33 ust. 2 tej ustawy nie stosuje się do osób uprawnionych jednocześnie do emerytury rolniczej oraz do emerytury przyznanej na podstawie art. 24 ust. 1, art. 24 a lub art. 184 ustawy o emeryturach i rentach z FUS. Wskazane w dodanym ust. 2a regulacje prawne z ustawy o emeryturach i rentach z FUS dotyczą nabywania emerytury przez osoby urodzone po 31 grudnia 1948 r.

Regulacją prawną, która normuje warunki nabycia prawa do pobierania dwóch świadczeń jest przepis art. 42 ust. 2 ustawy z dnia 21 listopada 2008 r. o emeryturach kapitałowych (t. jedn. Dz.U. z 2014r. poz. 1097). W myśl art. 42 ust. 1 w/w ustawy osobie urodzonej po dniu 31 grudnia 1948 r., której przed dniem wejścia w życie niniejszej ustawy ustalono prawo do emerytury rolniczej, z zaliczeniem okresów, o których mowa w art. 20 ust. 1 pkt 3 ustawy wymienionej w art. 33, a która po dniu wejścia w życie ustawy osiągnie wiek, o którym mowa w art. 24 ust. 1a i 1b ustawy wymienionej w art. 37, i zgłosi wniosek o emeryturę z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych określoną w art. 24 lub art. 184 ustawy wymienionej w art. 37, przysługuje - w zależności od jej wyboru - emerytura rolnicza ustalona z zaliczeniem wskazanych okresów albo emerytura z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych. Prawo do emerytury rolniczej oraz do emerytury z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych przysługuje osobie, o której mowa w ust. 1, jeżeli po wyłączeniu okresów wskazanych w tym przepisie osoba ta spełnia warunki do emerytury rolniczej (ust. 2 akt 42). Tym samym osoba urodzona po dniu 31 grudnia 1948 r., która nabydzie prawo do emerytury rolniczej (czyli będzie legitymować się co najmniej 25-letnim okresem podlegania wyłącznie rolniczemu ubezpieczeniu emerytalno-rentowemu) oraz do emerytury pracowniczej na podstawie art. 24 ust. 1, art. 24a oraz art. 184 ustawy o emeryturach i rentach z FUS, będzie miała prawo do wypłaty obu świadczeń emerytalnych (por. wyrok Trybunału Konstytucyjnego z dnia 5 października 2010 r., K 16/08, na który powołuje się pełnomocnik ubezpieczonego w odwołaniu).

W niniejszej sprawie niewątpliwym jest to, że ubezpieczony nie nabył prawa do emerytury rolniczej przed wejściem w życie ustawy o emeryturach kapitałowych, lecz dopiero w 2015 roku. Co więcej ubezpieczony emerytury z FUS przyznanej decyzją z dnia 19 czerwca 2015 roku nie nabył na podstawie art. 24 ust. 2, art. 24a, ani na podstawie art. 184 k.p.c., bowiem powyższe przepisy dotyczą prawa do emerytury dla osób urodzonych po 31 grudnia 1948 r., a ubezpieczony urodził się (...), ewidentnie zatem nie spełnia warunków określonych w art. 33 ust. 2a ustawy o ubezpieczeniu społecznym rolników.

W powyższej sytuacji trzeba było uznać, że nie istnieje żaden przepis, na podstawie którego odwołujący mógłby pobierać dwa świadczenia – emeryturę rolniczą i emeryturę z FUS, wypłacane łącznie. Powyższe powoduje, że zaskarżona decyzja organu rentowego jest prawidłowa w zakresie wstrzymania wypłaty emerytury rolniczej i brak jest podstaw do jej zmiany w tym zakresie.

Biorąc więc pod uwagę wszystkie powyższe rozważania, sąd, na podstawie art. 477¹⁴ § 1 i 2 k.p.c. zmienił zaskarżoną decyzję w części dotyczącej żądania zwrotu nienależnie pobranych świadczeń, o czym orzekł w pkt I sentencji wyroku, natomiast na podstawie art. 477¹⁴ § 1 k.p.c. oddalił odwołanie T. J. (1) w pozostałym zakresie jako nieuzasadnione, o czym orzekł w pkt II sentencji wyroku.